

4. Međunarodna konferencija
"RAZVOJ JAVNE UPRAVE"

The 4th International Conference
**"DEVELOPMENT OF PUBLIC
ADMINISTRATION"**

**ZBORNIK RADOVA
CONFERENCE PROCEEDINGS**

Vukovar, Hrvatska / Vukovar, Croatia
25. i 26. travnja 2014. / April 25 and 26, 2014.

ZBORNIK RADOVA
CONFERENCE PROCEEDINGS

**4. MEĐUNARODNA KONFERENCIJA
RAZVOJ JAVNE UPRAVE**

**4th INTERNATIONAL CONFERENCE
„DEVELOPMENT OF PUBLIC ADMINISTRATION“**

VUKOVAR, HRVATSKA/VUKOVAR, CROATIA
25. i 26. travnja 2014./April 25 and 26, 2014

ORGANIZATOR/ORGANIZED BY:

VELEUČILIŠTE „LAVOSLAV RUŽIČKA“ U VUKOVARU

COLLEGE OF APPLIED SCIENCES „LAVOSLAV RUŽIČKA“ IN VUKOVAR

IZDAVAČ/PUBLISHER:Veleučilište „Lavoslav Ružička u Vukovaru
College of Applied Sciences „Lavoslav Ružička“ in
Vukovar

Županijska 50, HR-32000 Vukovar

Tel: +385 32 444-688; fax: +385 32 444-686

e-mail: konferencija@vevu.hr; web:

<http://www.vevu.hr>**ZA NAKLADNIKA/****FOR THE PUBLISHER:**

Sandra Mrvica Mađarac

UREDNICI/EDITORS:

Željka Kulenović

Željka Vajda Halak

**GRAFIČKO OBLIKOVANJE OVITKA/
COVER DESIGN:**

Željko Sudarić

Branislav Hegeduš

**TEHNIČKO UREĐENJE I PRIPREMA
ZA TISAK/LAYOUT:**

Branislav Hegeduš

TISAK/PRINT:

Borovo graf, Vukovar

NAKLADA/PRINT:

150 primjeraka

ISBN 978-953-7734-09-1

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Gradske i
sveučilišne knjižnice Osijek pod brojem 131125062

Radovi tiskani u zborniku su recenzirani.

Autori radova odgovaraju za lekturu i točnost podataka./

The papers printed in the Proceedings are reviewed.

The paper authors are liable for the proofreading and data accuracy.

ORGANIZATOR/ORGANIZED BY: Veleučilište „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru
College of Applied Sciences „Lavoslav
Ružička“ in Vukovar

Županijska 50, HR-32000 Vukovar
Tel: +385 32 444-688; fax: +385 32 444-686
e-mail: dekanat@vevu.hr; web:
<http://www.vevu.hr>

**ORGANIZACIJSKI ODBOR/
ORGANIZING COMMITTEE:**

Sandra Mrvica Mađarac- predsjednica
Željka Vajda Halak- tajnica
Željka Kulenović
Željko Sudarić
Silvija Herceg
Slađana Stojanović
Igor Bilandžić

**PROGRAMSKI ODBOR/
PROGRAM COMMITTEE:**

Boris Bakota (Pravni fakultet u Osijeku)
Katerina Dulčić (Veleučilište N. Tesla u
Gospiću)
Adrian Fabian (Pravni fakultet u Pečuhu)
Mirko Klarić (Pravni fakultet u Splitu)
Oliver Kesar (Ekonomski fakultet u Zagrebu)
Stevan Lilić (Pravni fakultetu Beogradu)
Antun Marinac (Veleučilište u Požegi)
Sandra Mrvica Mađarac (Veleučilište Lavoslav
Ružička u Vukovaru)
Dražen Mustapić (Sveučilište Hercegovina)
Edin Mutapčić (Pravni fakultet u Tuzli)
Stanislav Nakić (Sveučilište Hercegovina)
Renata Perić (Pravni fakultet u Osijeku)
Vladan Petrov (Pravni fakultet u Beogradu)
Ivan Rančić (Veleučilište u Šibeniku)
Danijela Romić (Veleučilište Lavoslav Ružička
u Vukovaru)
Mirko Smoljić (Veleučilište Lavoslav Ružička
u Vukovaru)
Slobodan Stojanović (Veleučilište Lavoslav
Ružička u Vukovaru)
Tomas Stremy (Pravni fakultet u Trnavi)
Marinko Đ.Učur (Pravni fakultet u Rijeci)
Katija Vojvodić (Sveučilište u Dubrovniku)

PREDGOVOR

Veleučilište Lavoslav Ružička u Vukovaru organizator je 4. Međunarodne konferencije „Razvoj javne uprave“.

Do sada održane tri konferencije pokazale su izuzetno veliki odaziv znanstvenika i stručnjaka iz Hrvatske i regije, ali i važnosti teorijske i stručne analize problematike javne uprave. Pridruživanje Republike Hrvatske Europskoj uniji otvorilo je nove teme u pogledu efikasnosti i učinkovitosti rada javne uprave, njezine kvalitete, potrebe za modernizacijom i unaprjeđenjem, a što je i središnja tema ovogodišnje konferencije - *„Mogućnosti unaprjeđenja i modernizacija javne uprave u Republici Hrvatskoj“*.

Tematska područja usmjerena su na različite aspekte funkcioniranja javne uprave, s naglaskom na mogućnosti unaprjeđenja, modernizaciju i europeizaciju, načine financiranja, razvoj društva i javnih službi, ali i menadžment i marketing javne uprave s ciljem podizanja kvalitete javne uprave kao servis građana.

Svoj doprinos Konferenciji dao je, svojim znanstvenim i stručnim radovima s teorijskim i praktičnim prikazima, respektabilan broj autora, iz zemlje i okruženja.

Uvjereni smo da će prezentirani radovi značajno utjecati na podizanje svijesti građana o važnosti primjene načela dobre javne uprave i provođenju načela javnosti uprave. Također smatramo da će radovi doprinijeti razvoju kvalitete rada javne uprave te obogatiti znanstvenu i stručnu riznicu iz upravnog prava i upravne znanosti.

Zahvaljujemo se svim autorima te svima ostalima koji su na bilo koji način pomogli održavanju Konferencije i tiskanju ovog Zbornika.

U Vukovaru, travanj 2014.

Urednice Zbornika

Željka Kulenović
Željka Vajda Halak

SADRŽAJ:

Jadran Antolović, Robert Nikolić Organizacija javne nabave.....	10
Ivana Arbanas Fiskalizacija u prometu gotovinom.....	21
Marija Baburić, Jadranka Pejnović Suvremena koncepcija marketinga kroz marketinški pristup nacionalnog parka Plitvička jezera.....	39
Tamara Banac, Matej Galić, Đendi Burjan Menadžment i upravljanje ljudskim potencijalima u javnoj upravi.....	51
Tamara Banac, Matej Galić, Đendi Burjan Lokalna i regionalna (područna) samouprava s posebnim osvrtom na financiranje jedinica lokalne i regionalne samouprave.....	63
Ivan Belaj, Ana-Marija Labaš Prikaz i dvojbe nacrtu prijedloga Zakona o izvlaštenju i određivanju naknade.....	75
Marina Budimir, Marija Renić Važnost participacije građana na izborima za EP.....	88
Marina Budimir, Marija Renić EU institucije na raspolaganju građanima.....	102
Krešimir Buntak, Vesna Sesar, Ivana Droždek Utjecaj izvrsnosti upravljanja javnim sektorom primjenom općeg modela procjene (CAF model) na konkurentnost države.....	112
Ivica Čulo, Jelena Oršolić Pogodnost projekta za provođenje prema modelu javno-privatnog partnerstva	128
Aleksandar Erceg E-carina u Hrvatskoj: sustav kontrole kretanja trošarinskih proizvoda.....	142
Fábián Adrián Local Self-Governments in Hungary's New Fundamental Law.....	158
Kristina Glumac Primjena odredbi Europske povelje o lokalnoj samoupravi – načelo supsidijarnosti.....	169
Melita Grull, Antonija Brkić Razmatranje položaja pročelnika u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave – službenik ili dužnosnik?.....	186

Marina Guzovski Marketing pristup u zdravstvu.....	193
Silvija Herceg Učenje stranog jezika u visokom obrazovanju u Republici Hrvatskoj.....	205
Nataša Hrnčárová Principle of lawfulness in rule of law – impact of EU asylum acquis on asylum procedure.....	215
Tomislav Ivančević Uloga javne uprave u povećanju konkurentske sposobnosti gospodarstva Hrvatske.....	229
Darija Ivanković, Jasna Kolar, Željko Sudarić Inicijative Hrvatskog zavoda za zapošljavanje: poticanje poduzetništva kroz samozapošljavanje mladih.....	247
Darija Ivanković, Željko Sudarić, Dolores Đapić Institucionalna podrška razvoju Startupova.....	258
Domagoj Karačić, Ivana Bestvina-Bukvić, Mario Raič Utjecaj informatičkog umrežavanja na učinkovitost javnog sektora u Republici Hrvatskoj.....	268
Igor Kukić, Marina Barić, Zdenka Pankas Turistički potencijal Općine Babina Greda.....	283
Željka Kulenović, Vlatka Ružić, Ivan Rančić Aktualno stanje Upravnog studija i mogućnosti razvoja.....	293
Dubravka Mahaček, Mitar Obradović Knjigovodstveno evidentiranje proizvodnih i uslužnih djelatnosti u javnim ustanovama.....	305
Mira Majstorović, Ivana Ivančić Koncept razvoja strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u Republici Hrvatskoj, konvergencija i odstupanje s Europskom unijom.....	315
Ivan Malenica Odgovornost države za štetu nastalu nezakonitim radom upravnih tijela prema važećem hrvatskom pravu.....	324
Antun Marinac Odgovornost javne vlasti za ravnomjeran teritorijalni razvoj i koheziju: komparativna iskustva federalnih država.....	340

Borislav Marušić, Ivan Štimac O prijedložnom atributu u njemačkom upravnom jeziku.....	353
Michal Maslen Restricted discretion of administrative decision-making – a general principle of public administration.....	369
Katarina Milinković, Slobodan Stojanović Struktura poreznih prihoda u Republici Hrvatskoj.....	380
Katarina Milinković, Slobodan Stojanović Fiskalizacija – rješenje za utaju poreza.....	392
Sandra Mrvica Mađarac, Igor Kukić, Dino Dumančić Turizam kao činitelj održivog razvoja Vukovarsko-srijemske županije.....	404
Magdalena Muller, Antun Marinac, Jasmina Smolčić Informatizacija uprave s osvrtom na primjenu informacijske tehnologije u javnoj upravi.....	413
Ivan Nađ, Branko Matić Organizirani kriminalitet kao temelj ugroze suvremene civilizacije.....	425
Stanislav Nakić Dobrom proračunskom politikom do smanjenja krize i siromaštva.....	437
Renata Perić, Ivana Topić Kriteriji konvergencije i Pakt o stabilnosti i rastu.....	448
Krunoslav Pilko Europeizacija regionalne i lokalne samouprave – zahtjevi i izazovi vremena.....	460
Mato Puljić, Gabrijela Žalac, Mario Banožić Fiskalna održivost jedinica lokalne samouprave Vukovarsko-srijemske županije.....	474
Drago Pupavac Optimalizacija zaliha ljudskih potencijala u javnoj upravi.....	484
Ivan Rančić, Ivan Malenica Nove perspektive modernizacije hrvatske uprave.....	491
Danijela Romić, Miroslava Toth Uloga upravnog vijeća u osiguravanju javnosti rada ustanove.....	502
Ljubo Runjić Međuregionalne organizacije kao instrument za uključenje hrvatskih jedinica lokalne i regionalne samouprave u proces europske teritorijalne suradnje.....	513

Faruk Sinanović

Pravo na žalbu u upravnom postupku s posebnim osvrtom
na Bosnu i Hercegovinu.....526

Mirko Smoljić, Ivan Budišćak, Vedran Mornar

Implementacija modula za obradu i prikaz rezultata ispita i ispitnih
materijala u Nacionalnom informacijskom sustavu prijava na visoka učilišta.....539

Slobodan Stojanović, Ivan Zdjelar

Zaduživanje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave
u Republici Hrvatskoj.....571

Željko Sudarić, Mirjana Nedović, Irena Kichbauer

Planiranje kao čimbenik razvoja i unaprjeđenja javne uprave.....571

Davor Širola

Novi javni menadžment i lokalni javni sektor u Hrvatskoj.....578

Miljenko Šmit

Elektronske uprave u državama Europske unije i
Republici Hrvatskoj 2014. Godine.....591

Anita Tufekčić, Marta Borić

Knjiga kao potpora kreativnoj i kulturnoj industriji u funkciji
razvoja javne uprave.....605

Marinko Đ.Učur

Inspeksijski nadzor – nezamjenjivi oblik upravnog nadzora.....616

Jelena Uzelac

Obvezno sklapanje ugovora za obavljanje komunalnih djelatnosti i
odgovornost za uredno izvršenje usluge.....633

Željka Vajda Halak, Danijela Romić, Iva Vajda

Transparentnost u izboru i napredovanju nastavnika u visokoškolskim
ustanovama – nastavna zvanja.....647

Dafne Vidanec

Velika ekonomska kriza iz 2008. godine kao refleksija neetičnih
poduhvata u ekonomskoj politici financijske industrije SAD-a.....655

Dragan Zlatović, Andrea Debak

Prikriveno medijsko oglašavanje preko trgovačkih društava u
vlasništvu jedinica lokalne samouprave.....668

doc. dr. sc. Krešimir Buntak

Sveučilište Sjever
104. brigade 3
kresimir.buntak@unin.hr

Vesna Sesar, dipl.oec

Predavač
Sveučilište Sjever
104. brigade 3
vesna.sesar@unin.hr

Ivana Droždek, univ.spec.oec

Asistent
Sveučilište Sjever
104. brigade 3
ivana.drozdek@unin.hr

UTJECAJ IZVRSNOSTI UPRAVLJANJA JAVNIM SEKTOROM PRIMJENOM OPĆEG MODELA PROCJENE (CAF MODEL) NA KONKURENTNOST DRŽAVE

Sažetak

Razina konkurentnosti neke države vezana je uz određeni broj čimbenika od kojih je određeni dio vezan direktno uz javnu upravu, odnosno javni sektor. Iz tog se može zaključiti da se utjecajem na povećanje kvalitete tih čimbenika direktno utječe na razinu konkurentnosti pojedine države, odnosno njenog gospodarstva. To indirektno znači i povećanje mogućnosti privlačenja kapitala i pokretanje ukupne gospodarske aktivnosti kroz pokretanje investicijskog ciklusa čiji je cilj investiranje u one sektore koji stvaraju dodanu vrijednost i dugoročno čine benefit u odnosu na kratkoročne efekte investicija u javna dobra. Cilj rada je izvršiti analizu i komparacijsko istraživanje povezanosti trendova povećanja primjene CAF modela u javnom sektoru i razina konkurentnosti pojedine države sukladno godišnjim izvješćima o konkurentnosti. Za provedbu istraživanja postavlja se nulta (H0):

H0: Primjena CAF modela u javnom sektoru nije u korelaciji s konkurentnošću države, i radna hipoteza (H1):

H1: Povećanjem razine izvrsnosti javnog sektora direktno se utječe na konkurentnost države

Ključne riječi: *upravljanje, izvrsnost, javni sektor, CAF model, konkurentnost*

THE INFLUENCE OF MANAGEMENT EXCELLENCE IN THE PUBLIC SECTOR ON THE GOVERNMENT COMPETITIVENESS BY IMPLEMENTING THE COMMON ASSESSMENT FRAMEWORK (CAF MODEL)

Abstract

The country competitiveness level is closely related to the specific number of factors. Certain factors are directly linked to public administration, i.e. public sector. This leads to the conclusion that by influencing the quality increase of those factors the competitiveness level of a country or its economy can be directly affected. Indirectly, this also means increasing the chances for attracting the capital and launching the economic activity through starting a new investment cycle whose aim is to invest into those sectors that create

added value. In the long run, those investments give greater benefits regarding the short term effects of investments into public goods. The objective of this paper is to analyse and comparatively research the connection between the increase trends of the CAF model implementation in the public sector and the levels of the country competitiveness in accordance with the annual Global Competitiveness Reports. For conducting the research zero hypotheses (H0) is set:

H0: The use of the CAF model in the public sector is not correlated with the country's competitiveness.

The working hypothesis is:

H1: By increasing the level of excellence of the public sector the competitiveness of a country is directly affected.

Keywords: *management, excellence, public sector, CAF model, competitiveness*

1. Uvod

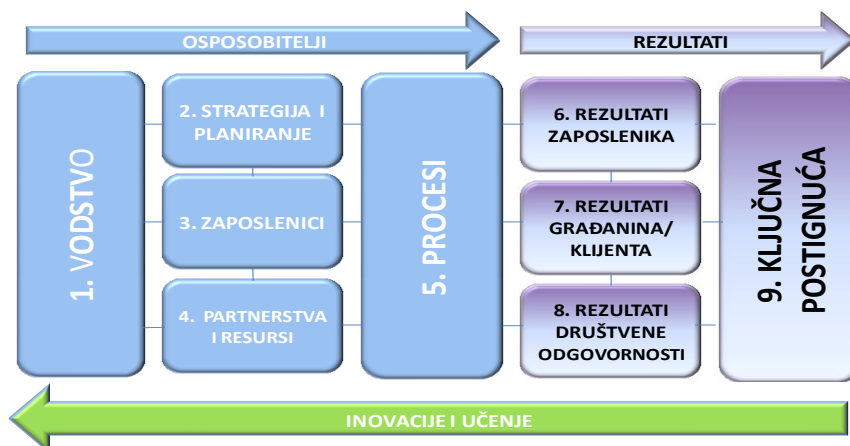
Globalizacija je utjecala na smanjenje tržišnih barijera, smanjenje kulturnih i obrazovnih razlika, te u konačnici na porast životnog standarda. Upravo su te promjene dovele do potrebe istraživanja povezanosti i utjecaja raznih faktora koji utječu na konkurentnost jedne zemlje na mikro, srednjoj i makro razini. Nekada se pretpostavljalo da je stabilna makroekonomska politika bila dovoljna da osigura gospodarski rast. Danas, sve aktivnosti od mikro do makro razine utječu na ukupnu aktivnost gospodarstva jedne zemlje te su međusobno povezane. Isto tako sama dinamika globalizacije zahtjeva svojevrsno unificiranje pokazatelja gospodarske aktivnosti radi lakšeg razumijevanja i komunikacije u svjetskim znanstvenim i stručnim krugovima. Potreba mjerenja konkurentnosti država svojevrsan je odgovor na želju za postizanjem cilja koji svaka zemlja postavlja, a to je povećanje konkurentnosti gospodarstva. Isto tako i potreba za razumijevanjem nastale globalne krize i njenih indikatora. Cilj je rada prikazati opći model procjene razvijen u EU za organizacije u javnom sektoru, koji predstavlja koncept poslovne izvrsnosti kojim se utječe na poboljšanje učinkovitosti i djelotvornosti organizacije, te trend u primjeni modela u određenim zemljama. Broj CAF korisnika predstavlja broj organizacija koje su implementirale model u svoje organizacije. U radu će se staviti u odnos primjena CAF modela u pojedinoj zemlji i njeni indeksi konkurentnosti. Indeksi konkurentnosti koji će biti analizirani su: indeks svjetske konkurentnosti i indeks učinkovitosti javne uprave koji je razvio Institut za razvoj menadžmenta (IMD).

1. Poslovna izvrsnost javne uprave i opći model procjene

Model izvrsnosti javne uprave (CAF) sadrži devet pokazatelja koji predstavljaju ključne dijelove organizacije (slika 1). Devet kriterija je podijeljeno na dvadeset i osam podkriterija. Temeljem istih, moguće je izmjeriti dosegnutu razinu upravljanja, ali i utvrditi koja su ključna mjesta koja trebaju poboljšanja u budućem periodu. Svrha primjene CAF modela je samoprocjena organizacije nakon koje slijedi period poboljšanja procijenjenih nedostataka.

Slika 1: CAF model

Izvor: European Institute of Public Administration (2012:9)

Devet kriterija predstavlja glavna područja u svakoj organizacijskoj analizi koja prolaze postupak samoprocjene. Prvih pet kriterija CAF modela definiraju čime se organizacija bavi i na koji način rješava probleme kako bi ostvarila zadane ciljeve. Ovaj set kriterija nazivaju se „osposobljavatelji“ (enablers). To su glavna područja u organizaciji koja su ključna za uspješno ostvarenje planiranih ciljeva. Slijedeća četiri kriterija, kriteriji 6-9, bave se postignutim rezultatima iz percepcije zaposlenika i kupca/građanina te ostvarenih rezultata u pogledu društvene odgovornosti i ključnih postignuća. Kriteriji se dijele na dvadeset i osam podkriterija koji upućuju na glavna područja koje treba procijeniti u jednoj organizaciji (Staes i suradnici, 2011). Primjenom modela izvrsnosti vidljive su određene koristi poput većeg uključivanja zaposlenika u akcije poboljšanja kvalitete proizvoda, usluga, procesa i poslovanja, sustavni pristup neprekidnom poboljšanju poslovanja, usklađenost dugoročnog smjera organizacije i zadataka zaposlenika s politikama, ciljevima i strategijama organizacije, integriranje i zorno prikazivanje inicijativa, modela i alata, otkrivanje slabih i jakih strana organizacije, objektivna ocjena postignuća i usporedba s drugim organizacijama, usmjeravanje resursa na akcije poboljšanja koje donose najveću i najbržu korist, motiviranost zaposlenika (Oslić, 2008;161).

3. Pojam i determinante konkurentnosti

Devedesetih godina 20. stoljeća raspravljalo se o unificiranoj definiciji koja bi dala konkretan odgovor što je to konkurentnosti. Tada je to bio pojam koji se vezao uz učinkovitost nacionalne ekonomije i konkurentnosti poduzeća (Hatzichronoglou, 1996:17). Primjena definicije konkurentnosti poduzeća na konkurentnost države značila bi pojednostavljenje samog koncepta na državnoj razini. Prema Hatzichronoglou cilj je poduzeća opstati na tržištu i steći poziciju na međunarodnom tržištu, dok je cilj države

povećati životni standard i blagostanje svojih stanovnika. Haque definira „konkurentnost kao sposobnost države da proizvede robu i usluge koja prolaze test međunarodnog tržišta i istovremeno održi i poveća realni dohodak, te podigne razinu dobrobiti njezinih građana“ (Arslan i Tatlidil, 1995: 32).

Bez obzira na definiciju konkurentnosti, Viviani ističe kako je skoro svaka država na svijetu defnirala upravo konkurentost kao glavni cilj ekonomske aktivnosti pri tome uspostavljajući stručna povjerenstva koja će analizirati karakteristike konkurentnosti i mjeriti ih (Viviani, 2009:11). Pregledom literature najčešće je upotrebljavana definicija konkurentnosti prema OECD-ovom rječniku statističkih pojmova prema kojem je konkurentnost s aspekta međunarodne trgovine, mjera koja utvrđuje prednost zemlje u prodaji svojih proizvoda na međunarodnom tržištu odnosno nepovoljan položaj zemlje u prodaji svojih dobara na međunarodnom tržištu (OECD, 2014). U suvremeno doba, cilj poduzeća je i dalje osiguranje dugoročne konkurentske prednosti i financijske stabilnost. Države danas, radi globalizacije moraju osigurati svojim stanovnicima mnogo više nego što su morale dvadesetak godina unazad. Dobro definirana i usvojena strategija razvoja države preduvjet je stvaranja okvira unutar kojeg se može graditi konkurentna država. Učinkovito i djelotvorno upravljanja resursima države ključ je postizanja određene razine konkurentnosti. Definicija pojma konkurentnosti na razini države sastoji se od brojnih faktora pa tako Nacionalno vijeće za konkurentnost opisuje konkurentnost kao piramidu gdje se na vrhu piramide nalazi krajnji cilj jedne države, a to je porast životnog standarda. Da bi država postigla taj cilj mora postaviti okvir odnosno ustrojiti temelje koji uključuju obrazovanje, poduzetništvo, kvalitetu poslovnog sektora te infrastrukturu i okoliš (slika 2).

Slika 2: Piramida konkurentnosti

Izvor: Vuković, D. (2007)

Iz same piramide vidljive su tri razine konkurentnosti koje treba uvažiti, a to su mikro, srednja i makro razina konkurentnosti. Grupa istraživača sa njemačkog Instituta za razvoj, 90-ih godina prošlog stoljeća, razvili su koncept sistemske konkurentnosti koji razlikuje četiri faktora konkurentnosti, a to su mikro, mezo, makro i meta razina konkurentnosti (slika 3.). Koncept sistemske konkurentnosti rezultat je potrebe da se prevlada sukob između ideologije slobodnog tržišta nastale u 19. stoljeću kojom se zagovara stajalište kako slobodna ekonomija sama po sebi može riješiti nastale ekonomske probleme, te tradicionalnog pristupa države o uplitanju u ekonomomsku politiku. Pretpostavka je istraživača kako je stabilan makroekonomski okvir potreban za postizanje konkurentnosti, ali opet ne i dovoljan uvjet za dinamičan ekonomski razvoj. Vrijednost ovog koncepta je što se može primjeniti na državnoj, ali i na lokalnoj ekonomskoj razini (Esser i suradnici, 1996).

Slika 3.: Determinante sistemske konkurentnosti

Izvor: Esser i suradnici (1996)

3.1. Mjerenje konkurentnosti ekonomija u svijetu

Mjerenjem konkurentnosti zemalja i njihovim rangiranjem bavi se nekoliko organizacija od kojih treba spomenuti Svjetski ekonomski forum (WEF) i Institut za razvoj menadžmenta (IMD). Također treba spomenuti i Međunarodnu financijsku korporaciju (IFC) koja je dio grupacije Svjetske banke koja mjeri poslovnu konkurentnost zemlje, a ne konkurentnost ekonomije. Svaka od ovih organizacija daje godišnja izvješća o konkurentnosti zemalja u svijetu. Zbog složenosti mjerenja indeksa svaka organizacija razvila je svoju metodologiju

mjerenja konkurentnosti. Tako, WEF i IMD kod izračuna indeksa uključuju informacije o mikro i makro pokazateljima konkurentnosti dok IFC „ne uključuje makroekonomske uvjete ili financijski sustav kod izračuna vrijednosti, već se koncentrira na poslovni sektor u smislu raspoloživosti regulatornog okvira za poslovanje“ (Arslan, Tatlidil, 2012:38). Iz toga razloga u daljnu analizu nećemo uključiti indeks Međunarodne financijske korporacije jer ne uključuje makroekonomsku segment konkurentnosti.

3.1.1. Svjetski indeks konkurentnosti prema Međunarodnom Institutu za razvoj menadžmenta (IMD)

Međunarodni institut za razvoj menadžmenta jednom godišnje u svom Godišnjaku o svjetskoj konkurentnosti objavljuje podatke o tome koliko dobro države upravljaju ukupnim kompetencijama te jesu li povećale ukupno blagostanje. Godišnjak daje analizu faktora konkurentnosti i rang zemalja u svijetu. Prema Institutu za razvoj i menadžment svjetska konkurentnost je područje ekonomske teorije koje analizira činjenice i politike koje oblikuju sposobnost nacije da stvori i održai okruženje koje podržava stvaranje veće vrijednosti za svoje poduzetnike i veće blagostanje za svoje ljude (IMD, 2014). Svjetski indeks konkurentnosti sastoji se od 4 ključna faktora koji se dijele na 5 podkriterija (slika 4). U samoj analizi konkurentnosti obuhvaćeno je preko 300 kriterija koji se mjere i analiziraju. Konkretno kod mjerenja makroekonomskih pokazatelja uzima se u obzir ukupno 79 kriterija. Za mikroekonomske pokazatelje odnosno učinkovitost javne uprave analizira se 70 kriterija, dok poslovna učinkovitost uključuje 70 kriterija, a infrastruktura 113 kriterija.

Slika 4.: Faktori indeksa svjetske konkurentnosti (WCI)

Izvor: Prilagođeno prema IMD (2013)

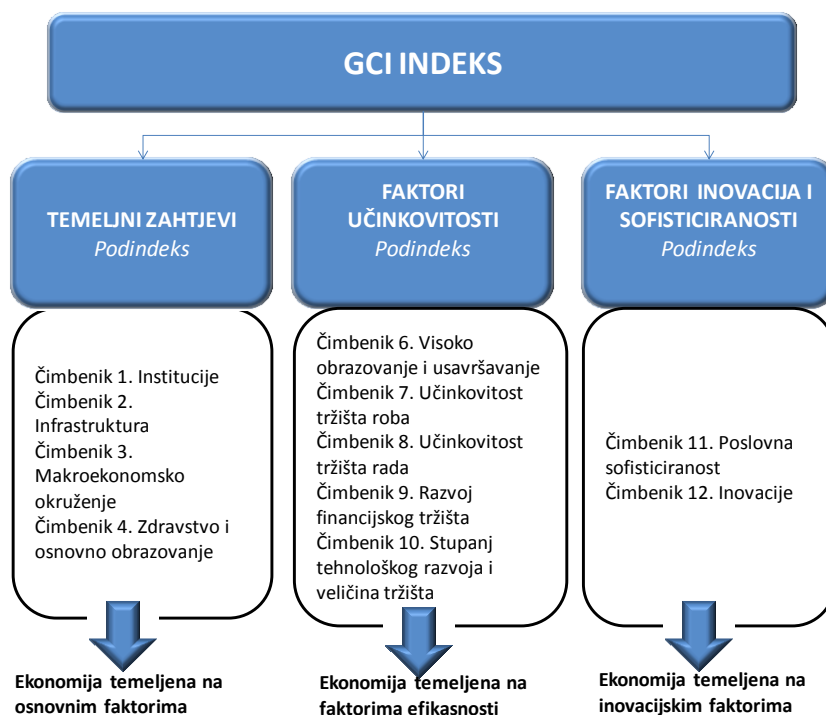

3.1.2. Svjetski indeks konkurentnosti prema Svjetskom ekonomskom forumu (WEF)

Svjetski ekonomski forum definira konkurentnost kao skup institucija, politika i faktora koji određuju razinu proizvodnosti zemlje (WEF, 2013:4). U mjerenju konkurentnosti koristi indeks rasta konkurentnosti (GCI). Sam indeks sastoji se od tri skupine pokazatelja. Nadalje, tri skupine se dijele na dvanaest čimbenika (slika 5). Tako u prvu skupinu temeljnih zahtjeva ulaze institucije, infrastruktura, makroekonomsko okruženje, zdravstvo i osnovno obrazovanje. Ova skupina čimbenika su ključ ekonomije temeljene na dobrima. U skupinu poticatelja učinkovitosti gospodarstva spadaju visoko obrazovanje i usavršavanje, učinkovitost tržišta roba, učinkovitost tržišta rada, razvoj financijskog tržišta, stupanj tehnološkog razvoja i veličina tržišta. Posljednja skupina pokazatelja jesu čimbenici inovativnosti i sofisticiranosti koji analiziraju poslovnu sofisticiranost i inovaciju. Posljednja skupina pokazatelja jesu pokretači ekonomije temeljene na inovacijama. Prema IMD godišnjem izvješću o konkurentnosti za 2013. godinu, Hrvatska se nalazi na 58. mjestu od ukupno 60 ekonomija koje su obuhvaćene Izvješćem.

Slika 5. Elementi svjetskog indeksa konkurentnosti (GCI)

Izvor: WEF (2013:9)

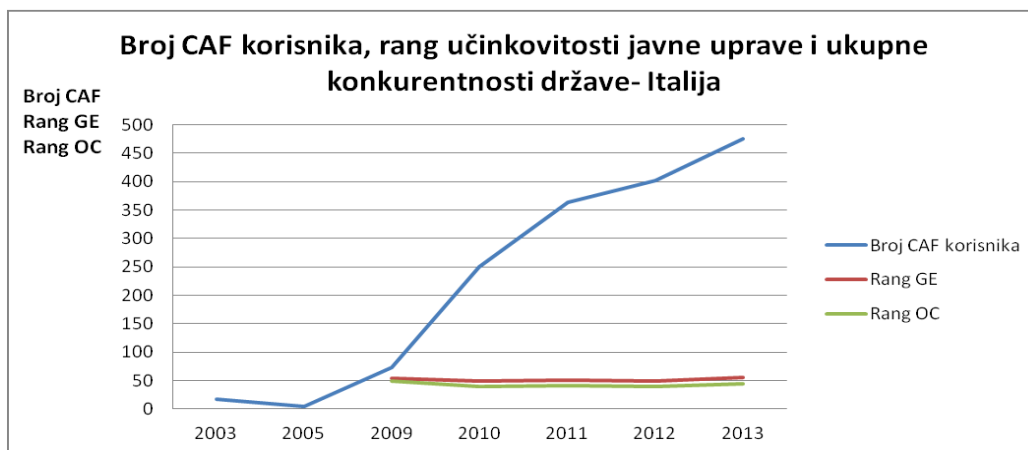
Treba istaknuti da ove pokazatelji treba proučavati zajedno jer su u korelaciji. Hrvatska je prema Izvješću o globalnoj konkurentnosti za 2013-14. godinu rangirana na 75. mjesto od ukupno 148 i spada u ekonomiju koja se nalazi na prijelazu ekonomije temeljene na faktorima efikasnosti i ekonomije temeljene na inovacijskim faktorima. Kao najproblematičniji faktori poslovanja ističu se prije svega neučinkovita javna birokracija, nestabilna politika, korupcija, porezne stope, ograničavajući propisi o radu, nedostupnost financiranja, porezni propisi i drugo. U izvješću su istaknuti čimbenici koji predstavljaju konkurentsku prednost zemlje pa je tako za Hrvatsku istaknuto kod prvog čimbenika-Institucije, borba protiv organiziranog kriminala i nasilja kao komparativna prednost. U dijelu infrastrukture ima komparativnu prednost i to u području ukupne kvalitete infrastrukture, cesta, broja fiksnih linija i kvalitete opskrbe električnom energijom. Najlošije je rangirana dostupnost zrakoplovnih sjedala koja je na 85 mjestu od ukupno 148. Analizirajući čimbenike makroekonomskog okruženja, Hrvatska nema komparativnu prednost, a najlošija je u pogledu ukupnog javnog duga. Gledajući sveukupno podindeks temeljni zahtjevi koji se sastoji od 4 čimbenika Hrvatska ima rang 61. Prema podindeksu faktori učinkovitosti koji se satoji od 5 čimbenika, Hrvatska je rangirana na 68. mjestu, dok je prema faktorima inovacije i sofisticiranosti rangirana na 80.mjestu.

4. Komparacija zemalja korisnica CAF modela i razine svjetskog indeksa konkurentnosti

Da bi se dokazale hipoteze provedena je analiza i komparacijsko istraživanje povezanosti trendova povećanja primjene CAF modela u javnom sektoru i razina konkurentnosti pojedine države sukladno godišnjim izvješćima o konkurentnosti. Cilj je prikazati trend pojedinih zemalja u primjeni općeg modela procjene koji utječe na poboljšanje učinkovitosti i djelotvornosti javne uprave. Podaci uključuju broj registriranih CAF korisnika po zemljama u razdoblju od 2003. do kraja 2013. godine. Isto tako spomenuto je kako je indeks svjetske konkurentnosti države vezan uz određeni broj čimbenika, a neki od njih su vezani direktno uz javnu upravu. Kod prikaza podataka o konkurentnosti države uzeti su podaci IMD-a za razdoblje od 2009. do 2013. godine. Podaci prikazuju rang ukupne konkurentnosti pojedine ekonomije (OE-overall competitiveness) i rang učinkovitosti javne uprave (GE- government efficiency). Od spomenuta četiri faktora WCI indeksa, indeks učinkovitosti javne uprave (GE indeks) je stupanj do kojeg državna politika doprinosi konkurentnosti jedne države. S obzirom da taj indeks mjeri učinkovitost države putem analize javnih financije, fiskalne politike, institucionalnog okvira, zakonodavstva i društvenog okvira zanimljiv je upravo s aspekta uvođenja CAF modela u javnu upravu. U nastavku rada provedena je analiza u smislu koliko je vidljiv trend poboljšanja učinkovitosti javne uprave u zemljama koje su implementirale CAF model u svoje organizacije. Analizom su obuhvaćene slijedeće zemlje: Italija, Mađarska, Slovenija, Francuska, Švedska i Hrvatska.

Grafikon 1.: Prikaz trenda kretanja broja CAF korisnika, ranga učinkovitosti javne uprave (GE) i ukupne konkurentnosti (OE) Italije

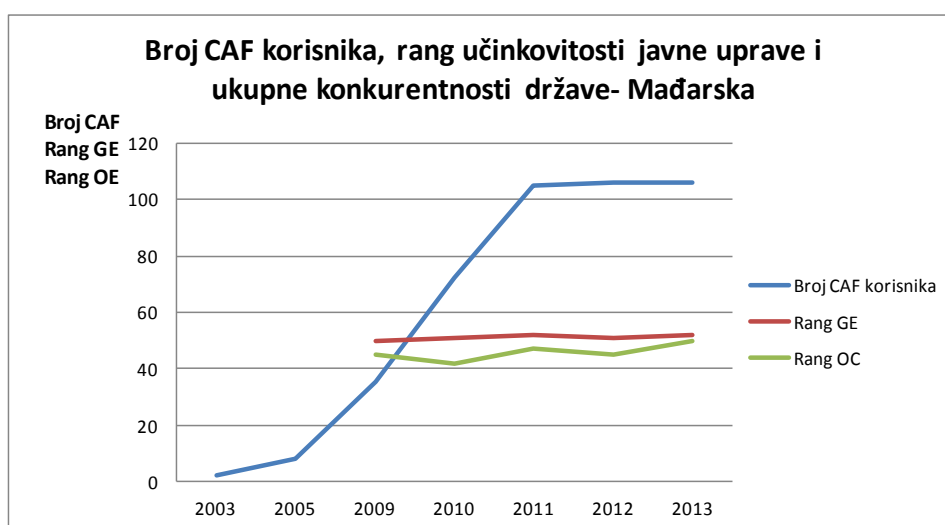
Izvor: Autor prema podacima CAF (2013), IMD (2014)

Na grafu je plavom krivuljom prikazan broj registriranih korisnika CAF modela u Italiji te je vidljivo kontinuirano povećanje broja CAF korisnika od 2005. godine do kraja 2013. godine. Crvenom krivuljom prikazan je rang učinkovitosti javne uprave od 2009. do 2013. godine dok zelena krivulja prikazuje rang ukupne učinkovitosti ekonomije. Rang učinkovitosti javne uprave u Italiji kreće se u 2009. na 54. mjestu dok je 2013. godine na 55 mjestu. Ukupna konkurentnost ekonomije je 2013. godine bila na 44. mjestu i bolja je u odnosu na 2009. kada je rang bio 50.

Grafikon 2.: Prikaz trenda kretanja broja CAF korisnika, ranga učinkovitosti javne uprave (GE) i ukupne konkurentnosti (OE) Mađarske

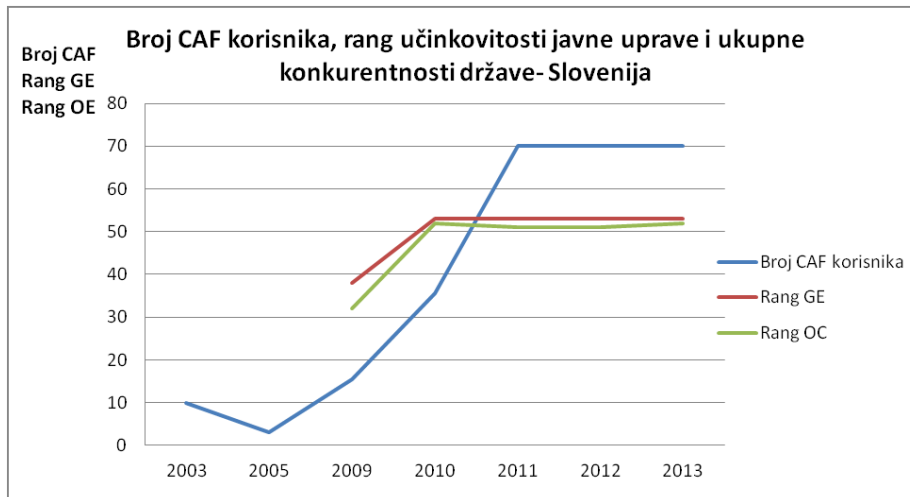
Izvor: Autor prema podacima CAF (2013), IMD (2014)

Mađarska i Italija ima rastući trend uvođenja CAF modela u svoje organizacije od 2005. godine. Trend kretanja učinkovitosti javne uprave u razdoblju od 2009. do 2013. godine u obje je zemlje zapravo stabilan, te nije bilo većih promjena na ljestvici konkurentnosti. Povećanjem broja CAF korisnika koji u tim zemljama od 2011. godine stagnira zemlje održavaju stabilnost vezanu uz učinkovitost i konkurentnost.

Grafikon 3.: Prikaz trenda kretanja broja CAF korisnika, ranga učinkovitosti javne uprave (GE) i ukupne konkurentnosti (OE) Slovenije

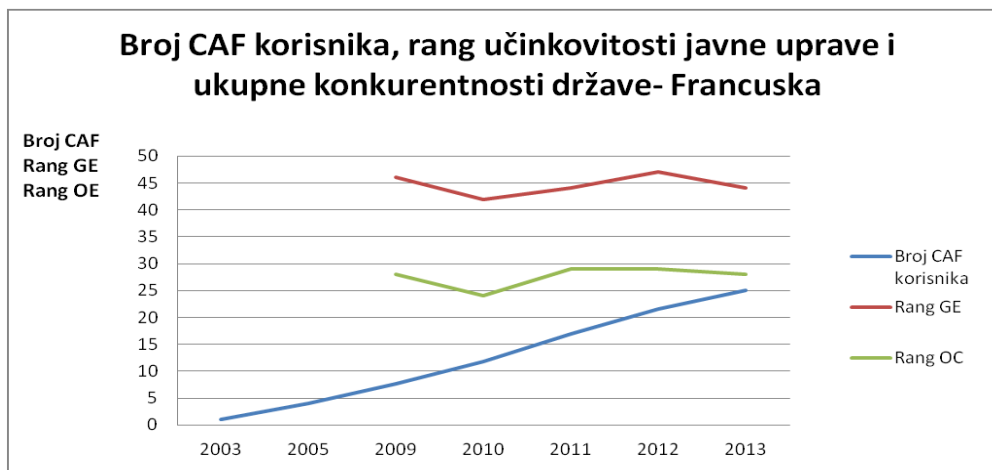
Izvor: Autor prema podacima CAF (2013), IMD (2014)

Slovenija ima vidljivo pogoršanje ranga ukupne konkurentnosti i učinkovitosti javne uprave u 2010. godini. U 2013. godini oba indeksa su ostala na razini iz 2010. godine. Istovremeno je vidljiv trend intenzivne implementacije CAF modela u javne organizacije. Također je primjetan stabilan rang učinkovitosti javne uprave i ukupne konkurentnosti države od 2010. godine kada Slovenija zapravo broji 50 i više organizacija koje primjenjuju model u svom poslovanju.

Grafikon 4.: Prikaz trenda kretanja broja CAF korisnika, ranga učinkovitosti javne uprave (GE) i ukupne konkurentnosti (OE) Francuske

Izvor: Autor prema podacima CAF (2013), IMD (2014)

Francuska je primjer zemlje koja se nalazi po ukupnoj konkurentnosti države među prvih 30 zemalja svijeta, no primjetna je znatno lošija pozicija u pogledu ranga učinkovitosti javne uprave koji se kreće između 46. i 44. mjesta. U Francuskoj je primjetan uzlazni trend u primjeni modela. U prosincu 2013. godine Francuska broji 25 registriranih CAF korisnika.

Grafikon 5.: Prikaz trenda kretanja broja CAF korisnika, ranga učinkovitosti javne uprave (GE) i ukupne konkurentnosti (OE) Švedske

Izvor: Autor prema podacima CAF (2013), IMD (2014)

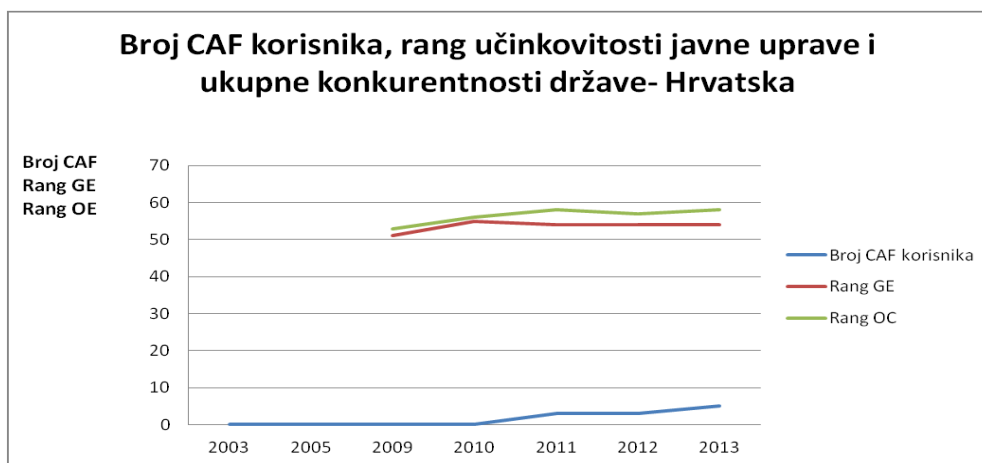

Švedska ima relativno mali broj korisnika CAF modela. Primjetno je značajno napredovanje Švedske što se tiče učinkovitosti javne uprave jer je s ranga 13. u 2010. godini povećala učinkovitost i ostvarila izvrstan 5. rang krajem 2011. godine. 2013. godine učinkovitost javne uprave Švedske dostiže rang 7. Što se tiče ukupne konkurentnosti države, Švedska od 2009. godine poboljšava svoju konkurentnost, te je s ranga 6 došla na rang 4 krajem 2013. godine.

Zemlja koja je godinama kontinuirano u vrhu konkurentnosti prepoznala je vrijednost modela te je primjetan rastući trend uvođenja istog.

Grafikon 6.: Prikaz trenda kretanja broja CAF korisnika, ranga učinkovitosti javne uprave (GE) i ukupne konkurentnosti (OE) Hrvatske

Izvor: Autor prema podacima CAF (2013), IMD (2014)

Hrvatska je na početku svog puta što se tiče primjene CAF modela u javnoj upravi. 2011. godine imala je tri registrirana korisnika, a krajem 2013. godine ukupno pet. Prema kretanju

učinkovitosti javne uprave, Hrvatska je 2009. bila je na 51. mjestu, a 2013. na 54. mjestu. Rang ukupne konkurentnosti Hrvatske kretao se 2009. sa 53. mjesta na 58. u 2013. godini. Analizom povezivanja trenda između povećanja broja CAF korisnika od 2003. godine i učinkovitosti javne uprave, te ukupne konkurentnosti ekonomije utvrđene rangom IMD-ovog izvješća o svjetskoj konkurentnosti za razdoblje 2009.-2013. godine vidljivo je da postoji određena povezanost između prikazanog trenda učinkovitosti javne uprave (GE rang) i broja korisnika CAF modela. Naime u periodu 2009.-2013. kada je recesija duboko zahvatila sve segmente gospodarstva moguće je na primjeru Italije i Mađarske vidjeti kako su te zemlje uvođenjem CAF modela u javne organizacije moguće spriječile pad konkurentnosti i time održale stabilnost. Svakako treba istaknuti da je za dublju analizu odabranih pokazatelja potrebno dodatno istražiti područje gdje će se u obzir uzeti veći broj čimbenika konkurentnosti. Istovremeno, potrebno je obuhvatiti veći broj zemalja da bi se postavljene hipoteze rada mogle potvrditi ili odbaciti. Rad predstavlja temelj za daljnju analizu povezanosti primjene CAF modela i učinka na konkurentnost.

5. Zaključak

Konkurentnost države određuje snaga ekonomije da na međunarodnom tržištu zadovolji zahtjeve zainteresiranih strana. Pokazatelji svjetske konkurentnosti, prema Izvješćima WEF-a i IMD-a, rangiraju zemlje prema konkurentnosti ekonomije uvažavajući niz čimbenika. U radu je naglasak stavljen na jedan od čimbenika koji određuju konkurentnost države prema IMD-u, a odnosni se na učinkovitost javne uprave. Isto tako pretpostavka je da primjenom CAF modela organizacije poboljšavaju svoje poslovanje. Provedenom analizom ne može se sa sigurnošću potvrditi, ali niti odbaciti postavljene hipoteze postoji li ili ne korelacija između primjene CAF modela u javnom sektoru i pokazatelja konkurentnosti države. Primjećeno je da porastom broja CAF korisnika pojedine zemlje održavaju stabilnu učinkovitost javne uprave, stoga je potrebno napraviti dublju analizu svih čimbenika konkurentnosti. Da bi država bila konkurentna potrebni su napori u stvaranju sigurnosnog okvira koji će biti stabilan i poticajan, te temeljen na pravim vrijednostima u kojem će biti definiran zajednički cilj; povećanje konkurentnosti države. Donošenje politika i strategija razvoja na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini dovodi do konkurentnosti. S obzirom da su čimbenici konkurentnosti definirani na mikro, srednjoj i makro razini potrebna je suradnja svih razina kako bi se osigurala dodana vrijednost

ekonomije. Za Hrvatsku je potrebno donijeti sigurnosni okvir u obliku stabilne nacionalne politike, poreznih stopa i propisa, industrijske, politike, zdravstva i obrazovanja, kao i politike tržišta radne snage. Na primjer, prema Izvješću WEF-a za 2013-2014. godinu, Hrvatska se u području čimbenika inovacija i sofisticiranosti poduzeća nalazi tek na 80. mjestu od ukupno 148 zemalja. Stoga treba snažno poticati suradnju fakulteta i privatnog sektora u ovom području. Isto tako mora se mijenjati politika Vlade glede nabave naprednih tehnoloških proizvoda gdje Hrvatska zauzima 136. rang. Politikom Vlade o nabavi napredne tehnološke proizvodnje i poticanjem suradnje privatnog sektora i znanosti, te dostupnosti obrazovanog kadra stvara se sigurnosni okvir koji povećava sposobnost stvaranja inovacija. Isto tako treba kombinirati ostale čimbenike konkurentnosti na svim spomenutim razinama i tako stvoriti okvir pogodan za stvaranje dodane vrijednosti ekonomije.

6. Literatura

1. Arslan, N, Tatlidil, H (2012) "Defining and Measuring Competitiveness: A Comparative Analysis of Turkey with 11 Potential Rivals", International Journal of Basic & Applied Sciences IJBAS-IJENS, http://www.ijens.org/vol_12_i_02/123802-9090-ijbas-ijens.pdf (24. 02. 2014).
2. Esser, K., Hillebrand W., Meyer-Stamer, J (1996) „Systemic Competitiveness“, <http://www.meyer-stamer.de/systemic.html> (25.02.2014).
3. Esser, K., Hillebrand W., Meyer-Stamer, J (2013) „Systemic Competitiveness-New Governance Patterns for Industrial Development“, New York: Routledge, <http://books.google.hr/books> (03.03.2014).
4. European Institute of Public Administration (2012) Improving Public Organizations through Self-Assessment: Common Assessment Framework [online]. Maastricht: European Institute of Public Administration (EIPA). Dostupno na: http://www.eipa.eu/files/File/CAF/CAF_2013.pdf (06.08.2013).
5. European Institute of Public Administration (2013), EIPA Newsletter http://www.eipa.eu/files/CAF_newsletter2013_03web.pdf (25.02.2014).
6. Hatzichronoglou, T. (1996), "Globalisation and Competitiveness: Relevant Indicators", OECD Science, Technology and Industry Working Papers, 1996/05, OECD Publishing, <http://dx.doi.org/10.1787/8855110613762> (24.02.2014).

7. IMD (2013), The World Competitiveness Yearbook 2013, www.conicyt.cl/wp-content/uploads/2013/07/WCY_2013.pdf (30.01.2014).
8. IMD (2014) <https://www.worldcompetitiveness.com/OnLine/App/Index.htm> (30.01.2014).
9. Mudrinić, I. (2013) Izvješće o globalnoj konkurentnosti 2013.- 2014.: Pozicija Hrvatske, Svjetski gospodarski forum, <http://www.konkurentnost.hr/Default.aspx> (24.02.2014).
10. OECD (2014) Glossary of statistical terms, <http://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=399> (25.02.2014).
11. Oslić, I (2008), Kvaliteta i poslovna izvrsnost, Zagreb: MEP consult.
12. Staes, P., Thijs, N., Stoffels, Geldof, S. (2011) Five Years of CAF 2006: From Adolescence to Maturity- What Next?, Maastricht: European (EIPA) CAF Resource Centre, http://www.eipa.eu/files/File/CAF/CAF_Study_2011_Executive_Summary.pdf (06.08.2013).
13. Viviani, A. (2009), Firms and System Competitiveness in Italy, Firenca: Firenze University Press.
14. Vuković, D.(2007) Kvaliteta i konkurentnost, Inkus d.o.o., http://bib.irb.hr/datoteka/578541.WHP-2007-07-1-01_Kvaliteta_i_konkurentnost.pdf (25.02.2014).
15. WEF (2013), The Global Competitiveness Report 2013-2014, <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2013-2014> (30.01.2014).